

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “แรงงใจของเด็กที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์” ในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เจาะลึก ทำให้งานวิจัยได้ข้อมูลในภาพรวมและรายละเอียดเชิงลึก โดยได้ข้อสรุปจากการผลการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

แรงงใจของเด็กที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์

แรงงใจสำคัญที่ผลักดันให้เด็กกระตือรือร้นเข้ามามีส่วนร่วมส่งผลงานในสื่อสิ่งพิมพ์นั้น มาจากความต้องการความภาคภูมิใจในตนเองของเด็ก รองลงไป ได้แก่ การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และความต้องการความท้าทายความสามารถ ส่วนแรงงใจในเรื่องรางวัล ชื่อเสียง ความสำเร็จ กลับเป็นแรงงใจอันดับท้าย ๆ ที่ผู้ส่งผลงานให้ความสำคัญ

จากผลการวิจัยเชิงสำรวจ อธิบายได้ว่า เด็กส่วนใหญ่ส่งผลงานเพราะต้องการแสดงความสามารถของตนเอง เวทีแห่งนี้เป็นที่สื่อกลางในการถ่ายทอดความคิด ประสบการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งของตนเองและสิ่งรอบตัวหรือกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ ความต้องการสื่อสารกับผู้อื่นอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งผลของการสื่อสารนั้น ผู้ส่งสารหวังผลในเรื่องของความภาคภูมิใจ เนื่องจากเป็นสิ่งที่กระทำด้วยความชอบ ความถนัดของตนเอง และความเต็มใจของตนเอง จึงเรียกว่า เป็นผลงานที่ผู้ส่งผลงานภูมิใจนำเสนอ ความคาดหวังที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของจิตใจเป็นสำคัญ ดังนั้น ความภาคภูมิใจจึงเป็นแรงงใจอันดับแรกในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบ

ในขณะที่ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เจาะลึกก็เป็นไปในทิศทางเดียวกันเมื่อผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างกล่าวถึงแรงงใจที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของตนเองว่ามาจากสิ่งใด กลุ่มตัวอย่างผู้ส่งผลงานแทบทุกคน ตอบเป็นเสียงเดียวกันว่า เป็นความภาคภูมิใจอย่างหนึ่ง หากผลงานของตนเองมีโอกาสได้ลงตีพิมพ์ในหน้าหนังสือหรือนิตยสาร ส่วนหนึ่งของความภาคภูมิใจมาจากได้ทำสิ่งที่ชอบ และมีผู้ยอมรับผลงานของตนเอง

โรเจอร์ เอ ฮาร์ท (2540) กล่าวว่า ความภาคภูมิใจในตัวเองอาจจะเป็นตัวแปรสำคัญในการมีส่วนร่วมของเด็กกับคนอื่น ๆ ในโครงการ ความภาคภูมิใจเป็นตัววัดคุณค่าของเด็กที่มีต่อตัวเอง

โดยอยู่บนพื้นฐานของความตระหนักในความสามารถของตนเองในการทำสิ่งต่างๆ และการยอมรับของผู้ที่เด็กถือเป็นเพื่อนสนิท

นอกจากนี้ การที่เด็กต้องการแสวงหาความภาคภูมิใจในตนเองนั้น อธิบายได้ว่ามาจากแรงจูงใจภายใน ซึ่งตามทฤษฎีแรงจูงใจ แนวคิดของ Robert White (1959) อธิบายว่า แรงจูงใจภายใน หมายถึง แรงจูงใจที่มาจากภายในตัวบุคคลเอง และเป็นแรงขับที่ทำให้บุคคลนั้นแสดงพฤติกรรม โดยไม่หวังแรงเสริมจากภายนอก กล่าวคือ เป็นพฤติกรรมที่กระทำโดยความตั้งใจของตนเอง และเป็นอิสระจากการกระตุ้นใด ๆ ปราศจากสิ่งเร้าภายนอก ตรงกันข้ามกลับเป็นแรงขับภายในล้วน ๆ นิยามดังกล่าวจึงมีพื้นฐานมาจากความต้องการมีความสามารถและมีการตัดสินใจด้วยตนเอง

กรอบแนวคิดของ Deci & Ryan (1985) ให้คำจำกัดความ แรงจูงใจภายในไว้ ดังนี้

1. Free – choice หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดจากแรงจูงใจภายใน ในกรณีโอกาสเลือกทำกิจกรรมด้วยตนเอง
2. พฤติกรรมของบุคคลที่เนื่องมาจากความสนใจภายใน ซึ่งทำให้บุคคลนั้นประกอบกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง
3. พฤติกรรมที่ผู้แสดงชื่นชอบและกระทำโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย
4. พฤติกรรมที่จูงใจด้วยความต้องการภายในที่เรียกว่า need for effectance เรียกว่า ความต้องการที่ตนเองเป็นผู้ทำให้เกิดขึ้น (Personal Causation) หรือ White (1959) เรียกว่า ความต้องการที่จะแสวงหาสมรรถภาพ (Competence) และDeci & Ryan (1980) เรียกว่า ความต้องการที่จะเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง (Self determination หรือ autonomy)

คำนิยามดังกล่าวจึงสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมของเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์ เนื่องจากในการส่งผลงานเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น มีจุดเริ่มต้นจากความสนใจของตนเองที่ต้องการแสดงความสามารถ คือ เด็กที่ส่งผลงานส่วนใหญ่ต้องการมีส่วนร่วมเอง ไม่ได้ถูกบังคับ จากนั้นจึงพยายามส่งผลงานเพื่อพัฒนาฝีมือการเขียนของตนเอง และหากผลเป็นไปอย่างที่เราคาดหวัง ก็แสดงว่าตนเองมีความสามารถ และมีความภาคภูมิใจ ซึ่งหากวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดของ Maslow (1970) พบว่า ความต้องการความนับถือในตนเอง หรือความต้องการที่จะมีความภูมิใจ (Esteem Needs) ความต้องการนับถือตนเอง ภูมิใจในตนเอง และให้ผู้อื่นยกย่องนับถือตัวเรา ความต้องการมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี เช่น

รางวัลเกียรติคุณ ตำแหน่งบริหาร ฯลฯ คือความต้องการขั้นหนึ่งซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการที่จะมีความสำเร็จ (Self-Actualization) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ หมายถึงความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการจะเป็น ต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในเป้าหมายชีวิตของตน

นอกจากนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวยังสอดคล้องกับเรื่องแนวคิดพัฒนาการของเด็ก ซึ่งเด็กแต่ละคนมีความต้องการเป็นลำดับขั้นและแตกต่างกันไปตามวัยด้วย ขึ้นอยู่กับความสามารถและความถนัดของเด็ก เด็กจะมีความสามารถเพิ่มขึ้นตามอายุ และจะใช้ความสามารถนั้นเพื่อสร้างความถนัดต่อไป อย่างไรก็ตาม เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น จะเริ่มไขว่คว้าหาความสำเร็จ ความเด่นดัง การยอมรับจากคนใกล้ชิด ต้องการคำยกย่อง ชมเชย ให้กำลังใจ ต้องการเป็นตัวของตัวเอง สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่ผลักดันให้เกิดแรงขับไปสู่การแสวงหาเพื่อให้บรรลุความต้องการนั้น

ข้อสังเกตที่น่าสนใจประการหนึ่งก็คือ รางวัลกลับเป็นแรงจูงใจอันดับท้าย ๆ ในการส่งผลงานเข้าไปมีส่วนร่วมในสื่อของเด็ก ซึ่งน่าจะสวนทางกับความคิดของผู้ผลิตสื่อ ซึ่งมองว่า รางวัลเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่สุดในการส่งผลงานของเด็ก เนื่องจากการเชิญชวนให้เด็กส่งผลงานมักมีรางวัลเป็นสิ่งตอบแทน หรือล่อใจ

ทั้งนี้ อาจจะเป็นได้ว่า ด้วยคำตอบของเด็กส่วนใหญ่ที่ให้เหตุผลว่า ส่งผลงานเข้ามาเพราะตนเองชอบเขียน อยากเขียน อยากเล่าประสบการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นบ้าง ดังนั้น ผลที่ได้รับจึงไม่ใช่รางวัลที่เป็นเป้าหมายสูงสุด แต่กลับมาจากความพึงพอใจของตนเองที่ความต้องการได้รับการตอบสนอง และผลที่ได้รับคือคุณค่าทางจิตใจมากกว่าจะคำนึงถึงวัตถุสิ่งของที่เป็นรางวัล เนื่องจากเห็นว่าความภาคภูมิใจคือรางวัลที่มีค่าสูงสุดแล้ว

อย่างไรก็ตาม การที่รางวัลเป็นคำตอบในลำดับท้าย ๆ ที่เป็นแรงจูงใจให้เด็กส่งผลงานยังสนับสนุนข้อสรุปของผลการวิจัยที่ว่า แรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของเด็กมาจากแรงจูงใจภายในปราศจากการกระตุ้นจากปัจจัยหรือสิ่งเร้าภายนอก ส่วนรางวัลถือเป็นปัจจัยภายนอก ซึ่งไม่ได้เป็นสิ่งเร้าให้ผู้ส่งผลงานมากขึ้นหรือน้อยลง นั้นย่อมแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รางวัลไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของเด็ก

ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาด้านบุคลิกภาพ

จากผลการวิจัย พบว่า เด็กซึ่งส่งผลงานมีลักษณะทั่ว ๆ ไปไม่ต่างจากเด็กที่ส่งผลงาน แต่บุคลิกที่โดดเด่นของผู้ส่งผลงาน คือ ความกล้าแสดงออก เมื่อบวกกับลักษณะช่างพูดช่างคุยด้วยแล้ว จึงทำให้เด็กส่งผลงานด้วยเหตุผลที่อยากเล่า อยากเขียนให้ผู้อื่นรับรู้เรื่องราวของตนเอง อยากสื่อสารความคิด ประสบการณ์ของตนเองออกไป เพื่อแบ่งปันการมีส่วนร่วมให้ผู้อื่นด้วย

ขณะที่บุคลิกที่เด่นชัดของผู้ส่งไม่ผลงาน เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ส่งผลงานก็คือ มักเป็นผู้สบาย ๆ ไม่ทุ้อทุ๊ร้อน และชอบการเปลี่ยนแปลง ตรงกันข้ามกับเด็กที่ส่งผลงานจะมีลักษณะดังกล่าวน้อย

ทั้งนี้ เด็กส่งผลงานส่วนใหญ่เป็นเด็กเรียนเก่ง อาจจะมีนิสัยจริงจัง เกร็งขมึนก็ได้ เนื่องจากความมุ่งมั่น และเอาใจใส่กับการเรียน

แนวคิบบุคลิกภาพ อธิบายลักษณะการมีส่วนร่วมในสิ่งสิ่งพิมพ์ของเด็กแต่ละคนได้ว่า มาจากประสบการณ์ การเรียนรู้ การเลี้ยงดูในครอบครัว อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว นิสัยใจคของเด็ก รวมถึงความสัมพันธ์ต่อบุคคลอื่น ๆ ด้วย

กลุ่มผู้ส่งผลงานจำนวนไม่น้อยที่ได้รับการเลี้ยงดูด้วยความรักและเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งบอกว่า แม่คือผู้สนับสนุนส่งเสริมให้ส่งผลงานมาโดยตลอด ทั้งชักชวนให้ส่งผลงานและให้กำลังใจ

มาสโลว์ นักทฤษฎีมนุษยนิยม เชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคล เกิดจากแรงจูงใจ ซึ่งจะพัฒนาไปตามลำดับขั้น จากความรู้สึกลึกซึ้ง แคลน ไปสู่แรงจูงใจเพื่อความเจริญเติบโตด้านบุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งจุดมุ่งหมายสูงสุดของแรงจูงใจ คือ แรงจูงใจที่นำไปสู่ "ภาวะที่เต็มเปี่ยมแห่งศักยภาพของบุคคล" ความต้องการที่จะมีความสำเร็จ (Self-Actualization) ความต้องการขั้นสูงสุดของมนุษย์ หมายถึงความต้องการพัฒนาศักยภาพตนเป็นความต้องการที่มนุษย์ต้องการที่จะได้รับผลสำเร็จในเป้าหมายชีวิตของตน

ความน่าสนใจของหนังสือหรือนิตยสาร

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กที่ส่งผลงานเข้ามาเพราะสนใจเนื้อหา มากกว่ารูปลักษณ์ภายนอกของหนังสือ โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับเนื้อหาของที่น่าสนใจเป็นอันดับแรก ตามด้วยมีคอลัมน์ที่ตนเองชอบ และใช้ภาษาได้ตรงกับความต้องการของตนเอง

ในส่วนของปัจจัยในเรื่องรูปลักษณ์ของหนังสือ เช่น ขนาดกะทัดรัด สี สันสดใส ภาพประกอบสวยงาม ได้รับความสำคัญรองลงมาจากปัจจัยในด้านเนื้อหา

ส่วนในเรื่องชื่อเสียงความสำเร็จของหนังสือ หรือรางวัลจูงใจ กลับมีความสำคัญเป็นอันดับท้าย ๆ เลยทีเดียว

ผลการวิจัยดังกล่าว สรุปได้ว่า สิ่งที่จะดึงดูดความสนใจให้เด็กส่งผลงานมาจากเนื้อหาของสื่อสิ่งพิมพ์เป็นหลัก ส่วนเรื่องรูปเล่ม เป็นปัจจัยรองที่มีความสำคัญน้อยกว่า เหตุเพราะเด็กส่วนใหญ่ต้องการเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของตนเอง ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวครอบคลุมไปถึงคอลัมน์ที่น่าสนใจ ภาษาที่ตรงกับความต้องการ รวมถึงการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจด้วย ซึ่งผลวิจัยก็เป็นไปในทิศทางเดียวกับเด็กที่ส่งผลงานส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ที่ชัดเจนในการมีส่วนร่วม คือต้องการสื่อสารความต้องการของตนเองออกไป ดังนั้น มุมมองในประเด็นการเลือกสื่อสิ่งพิมพ์ที่ตนเองสนใจมีส่วนร่วมน่าจะพิจารณาด้านเนื้อหาของหนังสือหรือนิตยสารเป็นหลักกว่ามีเนื้อหาสาระตรงกับที่ตนเองสนใจ หรือสอดคล้องกับความสามารถของตนเองหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

รายงานการวิจัยเรื่องการเสนอภาพของเด็กในข่าวหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ ของ รศ. อุดรรัตน์ ศิริวิสุทธิศักดิ์ รศ. เมตตา วิวัฒนานุกูล และ น.ส. โสวรรณ คงสวัสดิ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิเคราะห์เนื้อหาในหน้าเด็กของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ และมติชน พบว่า ไทยรัฐเสนอข่าวส่วนใหญ่ เกี่ยวกับการศึกษา หรือกิจกรรมเกี่ยวกับระบบโรงเรียน หรือสถานศึกษา รวมถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ และปัญหาด้านการเงินที่มีต่อเด็ก ส่วนมติชนเน้นหนัก 3 เรื่อง คือ ของเล่น และเกมต่าง ๆ สัตว์และสิ่งแวดล้อม และคอมพิวเตอร์ โดยเฉพาะอินเทอร์เน็ต

จากการวิเคราะห์เนื้อหาดังกล่าว ชี้ให้เห็นว่า ทั้งไทยรัฐและมติชนต่างเน้นให้ข้อมูลที่หลากหลายในด้านต่าง ๆ ทั้งที่เป็นคอลัมน์ประจำและคอลัมน์จร แสดงให้เห็นว่า การทำหน้าที่ผู้ผลิตสื่อ

สิ่งพิมพ์ในหน้าเด็กและเยาวชนของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและมติชนค่อนข้างจะให้ความสำคัญกับเนื้อหาสาระที่เป็นความสนใจของเด็กและเยาวชนเป็นหลัก

นอกจากนี้ข้อสังเกตที่พบในการนำเสนอข่าวเด็กและเยาวชนของหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับ คือ การพยายามจัดรูปแบบและเนื้อหาให้หลากหลาย จุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสิทธิเด็กในด้านการพัฒนา รวมทั้งพยายามหาช่องทางในการสร้างส่วนร่วมของเด็กในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตอบปัญหา สัมภาษณ์เด็ก ส่งจดหมายแสดงความคิดเห็น ส่งภาพ กลอน ฯลฯ

อภิปรายผล

ข้อสังเกตโดยรวมเกี่ยวกับแรงจูงใจของเด็กที่มีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์

1.คุณลักษณะทางประชากรด้านเพศ มีผลต่อการส่งผลงาน เนื่องจากพบว่า เพศหญิงเป็นผู้นิยมส่งผลงานมากกว่าเพศชายถึง 1 เท่า

2.คุณลักษณะทางประชากรด้านอายุค่อนข้างมีผลต่อการส่งต่อการมีส่วนร่วม พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นเด็กโตอายุระหว่าง 13-18 ปี เป็นผู้ส่งผลงานเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า เด็กเล็กที่อายุระหว่าง 7-12 ปี ซึ่งอายุก็มีส่วนสัมพันธ์กับการศึกษา คือเด็กที่เรียนชั้นสูง คือระดับชั้นมัธยมศึกษา จะส่งผลงานเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าเด็กที่เรียนในชั้นประถมศึกษา

3.ผลการเรียนมีผลต่อการส่งผลงานบ้าง แต่ไม่มากนัก เนื่องจากผลการเรียนของกลุ่มผู้ส่งผลงานและผู้ไม่ส่งผลงานที่เรียนดี มีความแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือ จำนวนผู้ส่งผลงานที่เรียนดีมีมากกว่าผู้ไม่ส่งผลงานที่เรียนดีเล็กน้อย

4.การเลือกอาชีพ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือกลุ่มที่มีผลการเรียนดี ดังนั้นจึงเลือกอาชีพทางสายวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีคะแนนสูง เช่น หมอ วิศวกร พยาบาล นักวิทยาศาสตร์ สถาปนิก ทว่า ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดระหว่างผู้ที่ส่งผลงานและผู้ที่ไม่ส่งผลงานก็คือ กลุ่มอาชีพประเภทที่อาศัยการติดต่อสื่อสาร การเจรจา อาทิ นักการทูต ทนาย นักการเมือง มัคคุเทศก์ หรือ กลุ่มอาชีพสายสังคมศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างประเภทที่ส่งผลงานจะเลือกอาชีพทางสายสังคมศาสตร์มากกว่ากลุ่มที่ไม่ส่งผลงานกว่าเท่าตัว

5.จำนวนผลงานที่ส่งส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-3 ผลงานเท่านั้น ในขณะที่จำนวนผลงานที่ได้ลงตีพิมพ์ส่วนใหญ่ คือ ไม่ได้รับเลือกให้ลงตีพิมพ์ รองลงมาคือ 1-2 ผลงานเท่านั้น แสดงให้เห็นว่า จำนวนการส่งผลงานเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการการได้รับคัดเลือกลงตีพิมพ์ เนื่องจากผลงานของกลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลงานส่วนใหญ่ไม่ได้รับเลือก จึงทำให้ส่งผลงานเข้าไปมีส่วนร่วมไม่มาก สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์เจาะลึกที่เด็กส่วนใหญ่บอกว่า ถ้าไม่ลงก็มีกำลังใจ แต่ตรงข้ามถ้าส่งไปแล้ว ไม่ได้ลงบ่อย ๆ ก็มีสิทธิ์ท้อแท้ และไม่อยากจะส่งผลงานเข้าร่วมได้เช่นกัน เพราะเท่ากับว่าตนเองไม่ได้รับโอกาสใด ๆ ในการมีส่วนร่วมในครั้งนี้

6.บุคคลที่สนับสนุนหรือส่งเสริมให้ส่งผลงานเข้าไปมีส่วนร่วมคือ ตนเอง พ่อแม่ และเพื่อน ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เจาะลึกที่กลุ่มผู้ส่งผลงานส่วนใหญ่ บอกว่า การส่งผลงานมาจากตนเองชอบเขียน อยากทำสิ่งที่ตนเองชอบและถนัด รวมถึงอยากเล่าเรื่อง อยากแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก จึงเป็นเหตุผลที่กล่าวถึงตนเองเป็นอันดับแรก

7.ผลการวิจัยในเรื่องประเภทผลงานที่ส่งกับวัตถุประสงค์ ปรากฏว่า จุดประสงค์ของการส่งผลงานประเภทต่าง ๆ สามารถแบ่งประเภทได้ดังนี้

7.1 ต้องการสื่อสาร คือกลุ่มของผู้ที่ส่งผลงานเพื่อจุดประสงค์ต่อไปนี้

- อยากแสดงความคิดเห็น
- เล่าประสบการณ์
- แบ่งปันเรื่องให้ผู้อื่น

ดังนั้นผลงานที่ปรากฏจะอยู่ในประเภทบทความแสดงความคิดเห็น เรื่องเล่าจากประสบการณ์ ข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ และถามปัญหาที่อยากรู้

7.2 สนองความต้องการของตนเอง คือกลุ่มของผู้ที่ส่งผลงานเพื่อจุดประสงค์ ต่ ่อ
ไปนี้

- ต้องการความสนุกสนาน
- อยากทำสิ่งที่ชอบ
- ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ดังนั้นผลงานที่ปรากฏจะอยู่ในประเภทเรื่องแต่ง กลอน การ์ตูน ภาพวาดระบายสี ข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ และเล่นเกม ตอบปัญหา

7.3 ต้องการสิ่งตอบแทน คือกลุ่มของผู้ที่ส่งผลงานเพื่อจุดประสงค์ต่อไปนี้

- ต้องการชื่อเสียง
- ต้องการรางวัล
- ต้องการความสำเร็จ

ดังนั้นผลงานที่ปรากฏจะอยู่ในประเภทการ์ตูน ข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ วาดภาพระบายสี

7.4 ต้องการความช่วยเหลือ คือกลุ่มของผู้ที่ส่งผลงานเพื่อจุดประสงค์ต่อไปนี้

- บอกปัญหาตนเอง
- สะท้อนปัญหาสังคม

ดังนั้นผลงานที่ปรากฏจะอยู่ในประเภทข่าวหรือรายงานเหตุการณ์ บทความแสดงความคิดเห็น

สรุปได้ว่า การส่งผลงานประเภทต่าง ๆ กลุ่มตัวอย่างที่ส่งผลงานมีจุดประสงค์และความต้องการที่แตกต่างกัน โดยรูปแบบผลงานสามารถบอกจุดประสงค์ของผู้ส่งผลงานได้

นอกจากนี้ ผลจากการวิจัย อาจทำให้เห็น แนวโน้มการมีส่วนร่วมของเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์ว่า เด็กจะเข้ามามีส่วนร่วมในสื่อสิ่งพิมพ์จะน้อยลง ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้

1. ผลงานไม่ได้รับคัดเลือก
2. ใช้เวลาไปกับกิจกรรมด้านอื่น เช่น ผู้ที่กำลังสอบ หรือเอ็นทรานซ์ก็ใช้เวลากับการอ่านหนังสือ เรียนพิเศษ
3. ปริมาณสื่อสิ่งพิมพ์ที่เปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของเด็กมีน้อย
4. มีสื่ออื่นๆ ดึงดูดใจให้มีส่วนร่วมมากกว่า เช่น ในสื่ออินเทอร์เน็ต ในปัจจุบันมีเว็บไซต์เด็กดีดอทคอม ที่สนับสนุนการเขียนเรื่องของเด็กด้วยการให้โอกาสเด็กเข้าไปเขียนผลงานให้เพื่อน ๆ อ่าน และหากผลงานเข้าตากรรมการก็อาจได้รับการติดต่อเพื่อตีพิมพ์ผลงานเหล่านั้นต่อไป

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เด็กมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในสื่อสิ่งพิมพ์น้อยลง แม้เด็กจำนวนมากจะต้องการมีส่วนร่วมในสื่อสิ่งพิมพ์มากกว่าที่เป็นอยู่ก็ตาม เนื่องจากเสียงของเด็กส่วนใหญ่เรียกร้องโอกาสในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยอยากให้มีพื้นที่และ โอกาสที่เพียงพอต่อความต้องการของเด็ก เพราะการส่งผลงานเข้ามีส่วนร่วมของเด็กแต่ละคนต่างคาดหวังว่าจะได้รับคัดเลือกบ้างไม่มากก็น้อย

ดังนั้น ผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง หันมาเพิ่มพื้นที่การมีส่วนร่วมให้แก่เด็ก ๆ มากขึ้น รวมทั้งสร้างกระบวนการให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ โดยผู้ผลิตอาจสนับสนุนการมีส่วนร่วมด้วยการการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ที่ตรงกับความต้องการของเด็ก โดยเน้นคอลัมน์ที่หลากหลายเหมาะสมกับความสามารถของเด็กทุกเพศทุกวัย โดยไม่จำเพาะเจาะจงหรือจำกัดเนื้อหาในกรอบแคบ ๆ เท่านั้น เนื่องจากเด็กแต่ละคนมีความสนใจที่แตกต่างหลากหลาย

ในขณะเดียวกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนหรือด้านการศึกษา น่าจะหันมาสร้างกระบวนการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยอาจบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน เพื่อให้เด็ก ๆ ได้ใช้ช่องทางนี้ในการสื่อสารความคิดเห็นของตนเอง

รวมทั้งฝึกทักษะความคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาศักยภาพความสามารถของเด็กอย่างเต็มที่

อย่างไรก็ตาม หากการมีส่วนร่วมของเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์ได้รับการยกระดับให้มีความสำคัญยิ่งขึ้น แล้ว เด็กส่วนใหญ่ที่เริ่มจะหันหลังกับการส่งผลงาน เพื่อไปทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่ตนเองเห็นว่ามีค่ามากกว่า ก็อาจจะกลับมาเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะหากสถาบันการศึกษาการันตีว่า การส่งผลงานเข้าไปมีส่วนร่วมในสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ถือเป็นความสามารถที่เด็กสามารถนำไปเก็บเข้าแฟ้มผลงานได้อย่างภาคภูมิใจแล้ว และน่าจะเป็นแรงผลักดันให้เด็ก ๆ ส่งผลงานเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของเด็ก

1. เนื่องจากเหตุผลในการมีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของเด็กมาจากความต้องการความภาคภูมิใจและการยอมรับจากผู้อื่นเป็นหลัก ดังนั้น เพื่อเพิ่มแรงจูงใจของเด็กในการมีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ก็ควรจะมีการให้ความสำคัญกับความสำเร็จในการส่งผลงานมากขึ้นเช่น โรงเรียนอาจจัดให้มีการประกาศเกียรติคุณ เชิดชูเกียรติ หากเด็กได้รับการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ผลงาน เช่นเดียวกับที่มีการยกย่องผู้ชนะเลิศการแข่งขันกีฬา แข่งขันตอบปัญหา หรือชนะเลิศการประกวดดนตรี

2. เนื่องจากเด็กจำนวนหนึ่งส่งผลงานเพื่อได้รับการยอมรับ หรือได้รับความภาคภูมิใจ และความรู้สึกภาคภูมิใจดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพ ความสามารถของเด็กอย่างเต็มที่ ดังนั้นจึง ควรขยายพื้นที่ และเพิ่ม โอกาส ในการมีส่วนร่วมของเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์ให้มากขึ้น เพื่อให้เด็กมีโอกาสได้รับความภาคภูมิใจมากขึ้น อาทิ สื่อสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กนอกจากจะเพิ่มพื้นที่ให้เด็กเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นแล้ว ควรให้โอกาสแก่เด็กที่ส่งผลงานได้รับคัดเลือกลงตีพิมพ์ให้มากที่สุด โดยมีการชี้แนะแนวทางในการเขียนควบคู่ไปด้วย

3. จากผลการวิจัยพบว่า เหตุผลที่เด็กไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์นั้น เนื่องจากไม่มีเวลา โดยส่วนใหญ่ใช้เวลาไปกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่ตนเองเห็นว่ามีค่ามากกว่า ดังนั้น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็ก รวมทั้งหน่วยงานที่ทำงานด้านเด็ก น่าจะหันมาให้ความสำคัญกับประเด็นการมีส่วนร่วมในการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ของเด็ก อาทิ โรงเรียนอาจเพิ่มค่าความสำคัญในการสื่อสารของเด็กผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ในหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มทักษะในการสื่อสารผ่านการเขียนให้แก่เด็ก หรือบรรณาธิการสื่อสารผ่านการเขียนเป็นคุณ

สมบัติพิเศษในการรับเด็กเข้าศึกษาในระดับชั้นต่าง ๆ รวมทั้งอาจส่งเสริมให้มีการประกวดผลงานของเด็กในสื่อสิ่งพิมพ์ของโรงเรียน

4. เนื่องจากผู้ปกครองมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กส่งผลงานรองจากความต้องการของตนเอง จึงควรรหาแนวทางให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กส่งผลงาน เช่น โรงเรียนอาจขอความร่วมมือผู้ปกครองให้สนับสนุนให้เด็กส่งผลงาน หรือจัดให้มีคอลัมน์สำหรับเด็กในนิตยสารของผู้ใหญ่ก็อาจจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้สนับสนุนให้เด็กได้ส่งผลงานด้วย

5. ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ให้แก่เด็ก ควรหันมาให้ความสำคัญกับเนื้อหาที่สอดคล้องกับ ความต้องการของเด็ก เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า เด็กต้องการเนื้อหาที่น่าสนใจ มีคอลัมน์ที่เด็กชอบ จึงควรศึกษาถึงความต้องการและความสนใจของเด็กซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้

6. เนื่องจากในปัจจุบัน สื่ออินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในสังคมมากขึ้น และเด็กจำนวนมากมีโอกาสนปฏิสัมพันธ์กับสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีความน่าสนใจและดึงดูดใจ ดังนั้นผู้ผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ควรหันมาปรับปรุงรูปลักษณ์หนังสือ หรือนิตยสารให้มีความทันสมัย และน่าสนใจอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของเด็กในสื่ออื่น ๆ บ้างเช่น การมีส่วนร่วมส่งผลงานในอินเทอร์เน็ต ในเว็บไซต์ต่างๆ

2. ควรมีการศึกษาเนื้อหาของการมีส่วนร่วมที่เด็กต้องการอย่างละเอียด เพื่อดูแลแนวโน้มความสนใจของเด็กซึ่งอาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของสังคม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย